

ЩОДО ОБҐРУНТОВАНОСТІ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ

На підставі аналізу доктрини кримінального права розглянуто зміст передумов та принципів криміналізації діяння, з огляду на це встановлено відповідність криміналізації перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань основним вимогам теорії криміналізації. В результаті проведеного аналізу запропоновано вдосконалити текст ст. 114-1 КК України шляхом внесення відповідних змін.

Ключові слова: криміналізація, перешкодження, законна діяльність, Збройні Сили України.

Постановка проблеми. Одним із напрямів кримінально-правової політики держави як законотворчої та правозастосовної діяльності державної влади в сфері кримінально-правового регулювання є криміналізація. З урахуванням поглядів, викладених у науковій літературі, криміналізація – процес виявлення суспільно небезпечних видів людської поведінки, визнання на державному рівні необхідності, можливості й доцільності кримінально-правової боротьби з ними та закріплення їх у законі про кримінальну відповідальність, як злочинів [1, с. 20].

Науковці, зазначають, що, починаючи з 2014 року, законодавець використовував криміналізацію як реакцію на нові виклики, загрозливі для безпеки всієї держави. Серед них – агресивні дії Російської Федерації в Автономній Республіці Крим, наслідком яких стала анексія цієї території України, а також початок бойового протистояння в Донецькій і Луганській областях [2, с. 231]. Так, Законом України від 8 квітня 2014 року «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» розділ 1 Особливої частини «Злочини проти основ національної безпеки України» КК України було доповнено ст. 114-1 «Перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань».

Стан дослідження. Кримінальна відповідальність за перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань досліджувалася В. Г. Кундеусом, О. З. Мармурою, І. Б. Медицьким, В. Я. Тацієм, І. Б. Усенком, Р. Л. Чорним та ін. Проблеми криміналізації та декриміналізації діянь докладно розглянуто у вітчизняній науці кримінального права, зокрема, Д. О. Балобановою,

О. О. Дудоровим, М. І. Мельником, В. О. Навроцьким, М. І. Пановим, М. І. Хавронюком, П. Л. Фрісом, а також ученими, чії праці стали підґрунтям для подальших досліджень із теорії криміналізації, П. А. Фефеловим, Н. Ф. Кузнецовою, П. С. Дагелем, А. І. Коробєєвим, Г. А. Злобіним, В. М. Кудрявцевим.

Метою статті є визначення підстав криміналізації перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань, а також дослідження дотримання законодавцем принципів криміналізації під час запровадження кримінальної відповідальності за ці діяння.

Виклад основних положень. Як і кожному процесу, криміналізації діяння передують підстави та приводи, крім того, вона відбувається відповідно до певних правил – принципів криміналізації. На думку Г. А. Злобіна, підстави криміналізації – це те, що створює справжню суспільну потребу в кримінально-правовій новелі, внутрішня необхідність створення правової норми [3, с. 204]. Науковець зазначає, що підстави криміналізації можуть бути найрізноманітнішими, а саме: несприятлива динаміка певного виду суспільно небезпечних діянь, які раніше не створювали складу злочину, виникнення та розвиток нової групи суспільних відносин на базі економічного або технічного розвитку, виявлення шкідливих наслідків господарської чи іншої діяльності людей, у зв'язку з чим виникає потреба обмежити форми такої діяльності, істотні та раптові зміни соціальної, економічної або політичної обстановки, необхідність виконання зобов'язань за міжнародними угодами тощо [3, с. 205–206]. Узагальнюючи позиції дослідників, вважаємо за доцільне віднести до підстав (передумов) криміналізації такі:

Суспільна небезпечність – це властивість, характерна злочину, яка полягає в тому, що злочин заподіює істотної шкоди суспільним відносинам, охоронюваним кримінальним законом, або створює реальну загрозу її заподіяння [4, с. 73]. Для визнання певного діяння злочином необхідно, щоб воно було здатне заподіяти шкоду суспільним відносинам. Оскільки суспільна небезпечність як властивість злочину не може бути віднесена до якоїсь конкретної ознаки складу злочину, тому для її встановлення як ознаки діяння необхідно дослідити і об'єктивні, і суб'єктивні ознаки складу злочину [5, с. 677], зокрема з'ясувати значущість об'єкта кримінально-правової охорони, тяжкість наслідків, спосіб дії, стадію вчинення діяння, форму вини [6, с. 86].

На нашу думку, суспільна небезпечність перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань полягає в можливості завдання шкоди суспільним відносинам, що забезпечують обороноздатність України. Значущість цього об'єкта кримінально-правової охорони не викликає сумнівів.

Неможливість вирішення питання відповідальності в межах інших галузей законодавства. Зважаючи на об'єкт, якому заподіюється шкода внаслідок перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань, вважаємо, що встановлення найсуворішого виду відповідальності за порушення нормального функціонування суб'єктів забезпечення національної безпеки держави є виправданим. В інших галузях права немає відповідальності за вказані діяння.

Відносна розповсюдженість діяння. Цей принцип криміналізації означає, що діяння, яке криміналізується, становить вияв деяких суспільних тенденцій і закономірностей. Тобто, воно має бути не випадковим, і не повинно бути одиничним виявом діяльності певного суб'єкта. Проте у цього ж принципу є й інша, зовсім протилежна сторона. Злочинне діяння є діянням девіантним. Через це воно не може бути надто розповсюдженим у суспільстві. Слід погодитись із тим, що будь-яка спроба криміналізувати надто розповсюджені форми поведінки була б дисфункційною, відповідно, надмірна розповсюдженість діяння, навіть якщо воно становить суспільну небезпеку, є аргументом не за, а проти криміналізації [3, с. 218].

Як свідчать статистичні дані, у 2015 році повідомлення про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ст. 114-1 КК України, були вручені п'ятьом особам [7]. Водночас у Єдиному державному реєстрі судових рішень станом на 29 грудня 2015 року розміщено тексти лише двох вироків за перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань, один з яких – виправдувальний. Незважаючи на те, що ми погоджуємося з дослідниками, які вважають, що необхідність криміналізації перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань була зумовлена численними фактами протидії виконанню поставлених підрозділам Збройних Сил України та Національної гвардії України завдань, що відбувалися в березні-квітні 2014 року [8, с. 103], слід визнати, що судової практики застосування ст. 114-1 КК України майже немає. А це може свідчити про недосконалість цієї кримінально-правової норми.

Співрозмірність позитивних і негативних наслідків криміналізації. Загальновідомо, що кримінальна відповідальність під час її реалізації призводить до певних негативних соціальних наслідків: це може бути і деформація підданої покаранню людини і деформація міжособистісних відносин (наприклад, сімейних), і певна деформація економічних відносин. Так, притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 114-1 КК України може означати для особи позбавлення волі на строк від п'яти до п'ятнадцяти років. Проте такі негативні

наслідки для злочинця є цілком обґрунтованою та співрозмірною реакцією держави на порушення відносин щодо забезпечення функціонування національної безпеки України.

Міжнародно-правова необхідність і допустимість. Ця передумова (підстава) полягає в тому, що криміналізація або декриміналізація конкретного діяння складається, зокрема, з необхідності систематичного приведення кримінального законодавства у відповідність до взятих на себе державою міжнародних зобов'язань з боротьби зі злочинністю. Міжнародно-правові акти у сфері захисту безпеки країн (наприклад, Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі, ООН, Гельсінкі, 1 серпня 1975 року) наголошують на необхідності уживання країнами заходів, необхідних для забезпечення достатнього рівня і внутрішньої, і зовнішньої безпеки держави, що є запорукою «загальної» безпеки в світі. Тому встановлення кримінальної відповідальності за перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань цілком відповідає вимогам міжнародної спільноти щодо гарантування безпеки країн.

Як зазначають науковці, процес криміналізації діяння відбувається відповідно до науково обґрунтованих і свідомо застосовуваних загальних правил і критеріїв оцінки доцільності кримінально-правової новели, яка встановлює або змінює відповідальність за конкретний вид діяння, тобто принципів криміналізації [3, с. 107; 9, с. 107]. Узагальнюючи позиції дослідників щодо визначення принципів криміналізації, пропонуємо віднести до останніх принципи: конституційної адекватності; системно-правової несуперечливості; процесуальної можливості здійснення правосуддя; відсутності прогалин у законі й ненадмірності заборони (економії кримінально-правової репресії); визначеності, єдності термінології та повноти складу.

Принцип конституційної адекватності. Відповідно до ст. 8 Конституції України остання має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти ухвалюються на підставі Конституції і мають відповідати їй. Оскільки ст. 17 Конституції України проголошує, що оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України, а забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України – на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом, тому криміналізацію перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань можна вважати такою, що відбулася з дотриманням зазначеного принципу.

Принцип системно-правової несуперечності криміналізації конкретного діяння вимагає з'ясування, чи не суперечить імовірна

криміналізація нормам інших галузей права, тобто, чи не визнає вона злочинним дозволене іншими чинними законами. На відміну від принципу конституційної адекватності криміналізації, цей принцип має не абсолютний, а відносний характер, тобто потребує вирішення питання: або відмовитися від криміналізації, або відмінити норму, яка заважає криміналізації. Зважаючи на важливість завдань, покладених на Збройні Сили України, складно уявити ситуацію, коли якимись нормативно-правовими актами дозволялося б перешкоджати їхній законній діяльності.

Принцип процесуальної можливості здійснення правосуддя. Кримінальний закон, який встановлює відповідальність за певний вид діяння, може бути практично функціональний й достатньо ефективний лише в тому випадку, коли всі передбачені нормою ознаки складу злочину, як правило, можливо довести [3, с. 232]. Це означає, що будь-яка ознака складу злочину повинна бути сформульована так, щоб факт її існування здебільшого міг бути виявлений і доведений: з достатнім ступенем достовірності, процесуально допустимими діями, без шкоди для моралі та позитивних міжособистісних зв'язків. Диспозиція норми, описаної у ч. 1 ст. 114-1 КК України, є бланкетною, оскільки кримінальне законодавство не розкриває змісту понять, включених до об'єктивної сторони цього злочину, – Збройні Сили України, інші військові формування, особливий період. Водночас звернення до відповідних нормативно-правових актів дає змогу в повному обсязі розтлумачити ці терміни. Отже, на нашу думку, законодавець дотримався наведеного принципу під час формулювання диспозиції ст. 114-1 КК України.

Принцип відсутності прогалин у законі й ненадмірності заборони (економії кримінально-правової репресії) належить до вимог системно-правового характеру. Так, під час криміналізації діяння необхідно з'ясувати, чи не утворює нова норма прогалину в законі, або, навпаки, чи не встановлюється кримінальна відповідальність за дії, які вже є криміналізованими.

Аналіз фахової літератури свідчить, що вказаний принцип криміналізації не був дотриманий у повному обсязі. По-перше, зазначене стосується ненадмірності кримінально-правової заборони. Так, висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України в частині надто широкого формулювання в диспозиції ст. 114-1 КК України поняття «законна діяльність» підтримали та розвили низка науковців.

Наприклад, О. З. Мармура під законною діяльністю пропонує розуміти лише ту діяльність, яка прямо впливає із положень законодавства, спрямована на реалізацію завдань, що стоять перед тими чи

іншими військовими формуваннями. Зокрема такими завданнями Національної гвардії України відповідно до Закону України від 13 березня 2014 року № 876 «Про Національну гвардію України» є захист та охорона життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних посягань, охорона громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, у взаємодії з правоохоронними органами – забезпечення державної безпеки і захист державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань, терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій, у взаємодії зі Збройними Силами України – відсіч збройній агресії проти України та ліквідація збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також виконання завдань територіальної оборони [8, с. 104].

Схожої думки дотримується Р. Л. Чорний, який не просто пропонує обмежувально тлумачити зміст «законної діяльності» у диспозиції ст. 114-1 КК України, а змінити вказану диспозицію шляхом встановлення відповідальності виключно за вчинення суспільно небезпечних діянь, які полягають у перешкоджанні діяльності Збройних Сил України чи інших військових формувань, безпосередньо пов'язаної із виконанням їхніх основних функцій і завдань [10, с. 161].

На підтримку законодавчих змін диспозиції ст. 114-1 КК України висловлюється й І. Б. Усенко. Науковець вважає, що «законна діяльність» – занадто широке визначення, яке потребує певного обмеження. Наприклад, господарська діяльність теж є видом законної діяльності, але навряд чи перешкоджання їй слід вважати посяганням на основи національної безпеки України. Крім того, у статтях подібного змісту, щоб уникнути невинуватеного розширювального тлумачення, прийнято розкривати конкретні форми «перешкоджання» [11].

Інший варіант вирішення цієї проблеми пропонує І. Б. Медичкий, на думку якого доцільно було б доповнити конструкцію ст. 114-1 КК України вказівкою на мету злочинної діяльності, яка є конститутивним елементом більшості складів злочинів Розділу I Особливої частини КК України. Це дасть змогу конкретизувати об'єкт посягання – суспільні відносини у сфері обороноздатності держави як складову національної безпеки України [12, с. 107].

На нашу думку, привести зміст диспозиції ст. 114-1 КК України в частині формулювання «законна діяльність» до вимоги такого принципу криміналізації діяння, як «ненадмірність заборони», можна шляхом доповнення тексту цієї статті вказівкою на «законну діяльність Збройних Сил України та інших військових формувань, пов'язану із захистом національної безпеки України».

По-друге, можна зробити висновок і про недотримання законодавцем такого принципу криміналізації, як відсутність прогалин у законі в результаті встановлення кримінальної відповідальності за діяння. Як слушно зауважує І. Б. Медичкий, вказівка в диспозиції ст. 114-1 КК України на обстановку вчинення злочину – «особливий період» і тлумачення цього поняття відповідно до ст. 1 Закону України від 6 грудня 1991 року № 1932 «Про оборону України» фактично призводить до того, що із сфери дії норми будуть виключені делікти, вчинені в умовах «надзвичайного стану», який може бути введений «при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства» і передбачає надання військовому командуванню повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу (ст. 1 Закону України від 16 березня 2000 року № 1550 «Про правовий режим надзвичайного стану») [12, с. 107–108].

Принцип визначеності, єдності термінології та повноти складу. Криміналізація будь-якого суспільно небезпечного діяння, щоб мати практичні результати та виражати справжню волю законодавця, повинна здійснюватися в певних, з погляду мови закону, термінах – однакових для Загальної та Особливої частин чинного кримінального законодавства. Крім того, у разі бланкетної диспозиції нової норми, терміни, застосовані для описання злочинного діяння, повинні використовуватися саме в тому значенні, у якому вони вживаються у регулюючому законодавстві. З аналізу диспозиції ст. 114-1 КК України можна зробити висновок, що законодавець дотримався наведеного принципу в частині єдності термінології.

Оскільки криміналізація становить формулювання у законі нового складу злочину, то необхідно описати ознаки складу злочину якомога повніше та точніше, щоб уникнути неоднозначності їхнього тлумачення у правозастосуванні. Традиційно під час формулювання тексту нової статті кримінального закону найбільш повно описується така ознака об'єктивної сторони злочину, як діяння – зовнішня ознака злочину. З огляду на це диспозиція статті 114-1 КК України описує об'єктивну сторону злочину – діяння у виді дії або бездіяльності – перешкодження законній діяльності, та навіть додаткову ознаку для розмежування злочинів – час учинення злочину – особливий період.

Як уже зазначалося, певні складнощі для правозастосування може викликати формулювання «законна діяльність», що потребує законодавчих змін. Що ж стосується часу вчинення злочину, то вказів-

ка на особливий період, на думку деяких науковців, так само може викликати ускладнення під час кваліфікації діянь.

Передусім слід зауважити, що визначення поняття «особливий період» надається з різним обсягом одразу в двох законах України. Так, відповідно до абзацу 11 ст. 1 Закону України від 6 грудня 1991 року № 1932 «Про оборону України» «особливий період – період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій».

Ширше визначення «особливого періоду» надано в абзаці 5 ст. 1 Закону України від 21 жовтня 1993 року № 3543 «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» – особливий період – період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій.

Проте аналіз зазначених понять дає змогу зробити висновок, що в обох наведених законах визначені ключові ознаки «особливого періоду»: час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій. Отже, під час тлумачення бланкетної диспозиції ст. 114-1 КК України для з'ясування поняття «особливий період» можливе звернення і до Закону України від 6 грудня 1991 року № 1932 «Про оборону України», і до Закону України від 21 жовтня 1993 року № 3543 «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

До речі, Р. Л. Чорний задля однозначного сприйняття правоохоронними органами поняття «особливий період» пропонує викласти його визначення в примітці до ст. 114-1 КК України так «Під особливим періодом у цій статті слід розуміти період, визначений у ст. 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» і ст. 1 Закону України від 6 грудня 1991 року № 1932 «Про оборону України» [10, с. 162]. На нашу думку, ця пропозиція є спірною і необхідності у закріпленні в КК України переліку законів, які слід використовувати для тлумачення поняття, немає.

Іншу можливу проблему під час застосування ст. 114-1 КК України вбачає І. Б. Усенко, на його думку, у разі прихованої мобілізації особа, яка притягатиметься до відповідальності за цією статтею, може суб'єктивно і не знати про настання «особливого періоду», що на практиці може призвести до певних труднощів у з'ясуванні наявності ознак суб'єктивної сторони складу цього злочину [11]. Видається, слід погодитися з висловленою думкою і визнати, що у цьому випадку є часткове порушення принципу визначеності термінології.

Висновки. Розглянувши ст. 114-1 КК України на відповідність передумовам та принципам криміналізації, необхідно зазначити, що законодавець загалом дотримався зазначених вимог. Водночас окремі недоліки законодавчої техніки, які призвели до часткового недотримання принципів криміналізації, потребують законодавчих змін.

1. Фріс П. Л. Криміналізація і декриміналізація у кримінально-правовій політиці / П. Л. Фріс // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2014. – № 1 (2). – С. 19–28.

2. Письменський С. О. Реалізація кримінально-правової політики шляхом криміналізації та декриміналізації: аналіз поточних законодавчих ініціатив / С. О. Письменський // Часопис Київського університету права. – 2015/1. – С. 230–234.

3. Основания уголовного-правового запрета. Криминализация и декриминализация / отв. ред. В. Н. Кудрявцев, А. М. Яковлев. – М.: Наука, 1982. – 303 с.

4. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2015. – 528 с.

5. Орловська Н. А. Суспільна шкідливість та суспільна небезпека: концептуальні аспекти співвідношення у контексті побудови кримінально-правових санкцій / Н. А. Орловська // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 672–680.

6. Дудоров О. О. Поняття злочину. Класифікація злочинів / О. О. Дудоров // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013. – № 1 (1). – С. 84–102.

7. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2015 року // Сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112173&libid=100820&c=edit&c=fo.

8. Мармура О. З. Деякі проблеми тлумачення положень статті 114-1 КК України / О. З. Мармура // Забезпечення єдності судової практики у кримінальних справах в контексті подій 2013–2014 років в Україні: матеріали міжнародного симпозіуму (Львів, 24–25 жовтня 2014 року). – К., 2014. – С. 103–105.

9. Злобин Г. А. Некоторые теоретические вопросы криминализации общественно опасных деяний / Г. А. Злобин, С. Г. Келина // Проблемы правосудия и уголовного права. – М., 1978. – С. 107.

10. Чорний Р. Проблеми удосконалення Закону України про кримінальну відповідальність за перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань / Р. Чорний // Національний юридический журнал: теорія і практика. – 2015. – Февраль. – С. 159–162.

11. Усенко І. Науковий коментар обставин прийняття і змісту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» / І. Усенко Крим // Права Людини в Україні. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khpg.org.index.php?id=1397636297>.

12. Медицький І. Б. Національна безпека України та можливості її досягнення засобами кримінально-правового впливу / І. Б. Медицький // Забезпечення єдності судової практики у кримінальних справах в контексті подій 2013–2014 років в Україні: матеріали міжнародного симпозиуму (м. Львів, 24–25 жовтня 2014 року). – К., 2014. – С. 106–108.

Пилипенко Е. В. К обоснованности криминализации воспрепятствования законной деятельности Вооруженных Сил Украины и других воинских формирований

На основании анализа доктрины уголовного права рассмотрено содержание предпосылок и принципов криминализации деяния, на основании чего устанавливается соответствие криминализации воспрепятствования законной деятельности Вооруженных Сил Украины и других воинских формирований основным требованиям теории криминализации. В результате проведенного анализа предложено усовершенствовать текст ст. 114-1 УК Украины путем внесения соответствующих изменений.

Ключевые слова: криминализация, воспрепятствование, законная деятельность, Вооруженные Силы Украины.

Pylypenko E. V. On the relevance of criminalization of obstructing the legal activity of the Armed Forces of Ukraine and other military formations

In this article the author considers the crime stipulated by the article 114-1 of the Criminal Code of Ukraine «Obstruction of the legal activity of the Armed Forces of Ukraine and other military formations» from the perspective of general requirements of the theory of criminalization of the action. Those grounds of criminalization of obstructing the legal activity of the Armed Forces of Ukraine and other military formations are examined: socially danger of the act; failure of settling matter of liability within the limits of other branches of law; relative incidence of the action; ratibility of positive and negative consequences of the criminalization; international legal necessity and admissibility.

Besides of that, the general principles of the criminalization of the act are analyzed – the principle of constitutional adequacy; systematic legal indisputability, procedural possibility of effectuation of justice; deficiency of lacunae in the law and redundancy of proscription (the economy of criminal legal repression); certainty, unity of terminology and corpulence of composition. On the basis of carried out research the author comes to the conclusion that establishment of criminal liability for obstruction of the legal activity of the Armed Forces of Ukraine and other

military formations, was accomplished with account of criminalization's grounds and taking into consideration its general principles. Along with this, while criminalizing the obstruction of the legal activity of the Armed Forces of Ukraine and other military formations, the legislator did not observe the principle of criminalization as deficiency of lacunae in the law and redundancy of proscription (the economy of criminal legal repression) in full. Thus, the excessively broad language of the notion «legal activity» is proposed in the disposition of the article 114-1 of the Criminal Code of Ukraine. In view of the aforesaid, the author proposes to change the regulation's disposition mentioned above onto «the legal activity of the Armed Forces of Ukraine and other military formations, connected with protection of national security of Ukraine».

Key words: *criminalization, obstructing, legal activity, Armed Forces of Ukraine.*

Стаття надійшла 29 січня 2016 р.

УДК 343.21

Г. З. Яремко

АСОЦІАЦІЯ НОРМ ПРО ВБИВСТВО В УГОЛОВНОМУ КОДЕКСІ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Досліджено систему норм (асоціацію норм) про різні склади вбивства в статтях Уголовного кодексу Російської Федерації, здійснено порівняння із кримінальним законом України. Проаналізовано санкції норм про різні склади вбивства. Як результат – висновок про доцільність виокремлення таких норм, наявність системних зв'язків між ними. Запропоновано у кримінальному законі окремо (у вигляді таблиці чи відсилок) викласти статті, що передбачають норми про різні склади одного злочину (асоціації норм). Це полегшить вибір норми, що підлягає застосуванню.

Ключові слова: *асоціація норм, вбивство, диференціація кримінальної відповідальності.*

Постановка проблеми. Ознакою сучасного права є спеціалізація, «розподіл праці» між нормами. У кримінальному праві такі процеси виявляються, зокрема, диференціацією кримінальної відповідальності за різні склади одного злочину, яка є об'єктивно необхідною. Однак надмірне дрібнення норм загрожує тим, що окремі правовідносини не виправдано залишаться поза правовою охороною. Ускладнюються і вибір необхідної норми. А також такий процес здійснюється значною мірою наосліп – науково та соціально необґрунтовано.